

കുമാര

91

891.99

U-22

൧൦൧൧൧൧൧൧

4. 2675

891.99 48
Ա-22

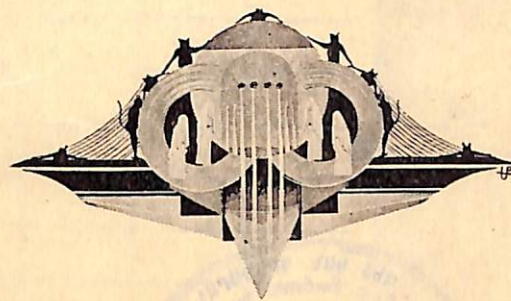
Թ. ԱԶԱՏԱՆ

(ԱԶԱՏՈՒՆԻ)

DEC 2010

ԱՂԲԻՐ ԱՆՄԱՀՈՒԹԵԱՆ

ԵՐԲՈՐԴ ՇԱՐԲ

49

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԿԻՆՈԷՄՊԵՐՆ

Կ. Ն. ՄԱԳԱՍՅԱՆ

Կ. ՊՈՒԽՍ 1933

00 DEC 50
- .01. 2013

17488

ԳՆԱՀԱՏԱՆՔԻ ՊԱՏԱՌԻԿ ՄԸ
ՄԻՆԱՍ ԶԵՐԱԶԷՆ(*)

Արթիկ Անդրեասյ.

Ձեր ջանքերով իմ եր գրքի
յառ հանդ:

Նիժի գրքիս արժանաբե
Երկարացի Բարսեղ էլ Գրքի
Նիժի շուր արքայ է խել "Ձեր Գրքի":

Միտ իմ
Շ. Բաբայ

7280-56.

(*) «Աղբիւր Անճախութեան» Բ. շարքի հրա-
տարակութեան տիկնոջ մեծանունը գրագետը յորեկանական
լուսանկար-բարձին ետեւը զրի առած է գնահատութեան
այս պատատիկը: Մարտիկն հեղինակին յրկուստ այս
գիրը կը կրէ 20 Հոկտ. 1928 թուականը:

(ԳԵՐԹՈՒՆԻՍՏԵՐ)

ԱՐԿԱՆԱԿԱՆ

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ

Բ Ե Ր, Ո՛Վ Մ ՈՒՍԱՍ...

Բե՛ր, ո՛վ Մուսա, իմ շրժունքիս մտեցո՛ւր
Արի՛նը վառ հնձաններուն հայրենի...
Մատրուակե՛ ինձ կեանք, կազդոյր.
Հոյզերէն բարկ զիս գինովցո՛ւր.
Տենդերուն մէջ նետէ վիշտին, հըրպոյրին.
Երաններէս, աչքերէս զո՛ւրս թող ժայթքին
Հուրէ՛ թեւեր, խուրձ խուրձ նետեր.
Սըլանամ ես տարրերէն վեր,
Լոյս կատարներ, մինչեւ որ շունչս արինի...

Բե՛ր, ո՛վ Մուսաս, նոր խոյանքներ քննարիս,
Անոր երկնող լարերէն դո՛ւրս Թող ցայտեն
Շատըրուաններ լուսաւարար.
Ինչպէս զեփիւռ, ինչպէս բուրվառ
Ամենուրեք եւ ամենուն Թող սրվուն
Բեղմնափողին բերկրումեան, եւ ուղիսրին
Հոգիները Թող ծովանան
Յուզումներէն արբեցումեան .
Տենչերըս Թող բոցաւառին, մըրըկեն զիս... :

Բե՛ր, ո՛վ Մուսաս, դարերու ուժն ու ոգին.
Ճառագայթները Թըռխիւրիս Թող զինուի՛ն
Իմաստումեան հրթիռներով...
Բե՛ր, դիր նակտիս դուն անվըրդով
Պըսակն Յոյսին ու ծիածանն Հըրաշըին...

1932

I

ՈՍՏՂԵՐ

Մեղմ, ինչպէս զեփիւռ, համբուրեց հողիս
Յուրը ձեր թրթռուն, օրրանիս մէջէն
Տեսայ երբ ըզձեզ. . ու գգուեցիր զիս,
Փորձեցի մինչ եւ բռնել ձեզ մէկէն,
— Իմ վըրայ հակող սաղարթներուն հետ —
Յետոյ, խոյս տըւիք, զերթ թռչնիկ, անհետ...

Գիւլիս ասմազուն երկինքէն առկախ,
Ամէն իրիկուն ցանեցիր սարսուռ, —
Ըսպասումիս մէջ, արթուն եւ անվախ —
Յանեցիր կայծեր, ասուպներ բուռ բուռ,
Ու միշտ ժպտեցար, անտարբեր կեցած՝
Հողիւս շըբեղ հրդեհին դիմաց...

Հեռո՛ւն, շատ հեռուն, աստղե՛ր, հայրենի,
 Կը ծաղկի հիմայ ցոլքը ձեր Թրթռուն,
 Ի զո՛ւր կը վննտէր հողիս պարմանի
 Երգին մէջ վըճիտ հոսող ջուրերուն...
 Ի զո՛ւր կը սպասէք որ վառի կրկին
 Խարոյկն արնաբոյր յոյսիս կըրակին...:

Կ'երագեմ այստեղ հողին վրայ օտար,
 Հին հին օրերու տեսքը ձեր Թրթռուն
 Երկինք չունիք դուք այլևս ինձ համար...
 Կուճե՛ս ա՛լ կոտրած է ձեր վառ լոյսերուն...
 Կը շողար ինչպէս արցունք մշտատես,
 Հողիս առկայծ մոխիրին վերեւ...:

1929

Յ Ո Ւ Շ Ե Ր Ո Ւ Յ Օ Ղ Ե Ր

Ծաղիկնե՛ր ծիծղուն,
 Դարնա՛ն ծաղիկներ,
 Սրբուեցէ՛ր միշտ,
 Իմ դէմքս այդպէս
 Շափրակները ձեր
 Դոյն գոյն, հոտեւան,
 Կազդո՛յր Թող խմեն
 Արեւէն, օղէն...
 Դանգուրները ձեր
 Կանաչ ծիւերուն
 Հետ Թող համբուրուին.
 Մեղեղին Թարմ Թարմ
 Կը ծաղի ամա՛
 Ձեր նուրբ ոստերէն,

Ուր աւետարեր
Թռչնիկն է նկեր,
Ու կ'երգէ արբշիւ
Վերադարձը իր,
Խնդումիւն, խոյանք,
Նոր ողջոյն, նոր կեանք...

Օրօրուցէ՛ր միշտ
Իմ դէմքս այդպէս,
Որպէս զի, նորէն
Տակաւ առ տակաւ
Յուշերս արճնան,
Շուրջըս մարլրոան,
Բզգիւններ ցանեն
Էռնանէս ներս.
Լըսելի ընեն
Սոյլը հովերուն,
Երգն աղբիւրներուն,
Ոսկի մեղեդին
Հայրենի հնձանն
Իր բոյնը դարձող
Շէկ ձիծառնիկին՝
Սիրտէն վիրաւոր...

Որպէս զի, նորէն
Արիւնիս խորէն
Խլլրտի կեանքը,
Հոսի ուղիսօրէն,
Խոտերուն վըրայ,

Եզերքն առուակին,
Աւազաններուն,
Յատկող ակերուն,
Շատրրուաններուն...

Որպէս զի, նորէն,
Սաղարկներուն տակ,
Թուփերուն մօտիկ
Սէրն ինձ փափրայ
Դողուն նըւագներ,
Ու նետէ իմ մէջ
Կամիլն առաջին
Այրող ցանկումեան...

Որպէս զի, նորէն
Շրթներըս այրող
Մխըրճեմ խորը
Գուռին պաղորակ,
Ու կուշտ կուշտ խըմեմ,
Մինչեւ յագնեամ,
Ու պայծառանան,
Աչքերըս լենան
Նոր տեսիներով,
Նոր զարթուններով,
Ու կըրակ մը նոր
Ներքս բոլնկի,
Խենթի պէս նետուիմ
Պարտէզէ պարտէզ,
Պուրակէ պուրակ,
Որոնեմ ոգին

5980-56

Անուշ անցկալին,
Նետուիմ հանդէ հանդ,
Կածանէ կածան,
Ու լեռներէ վե՛ր
Մումին մէջ սուգուիմ ...

Որպէս զի, նորէն,
Գէթ վերջին անգամ
Եթէ կարենամ,
Կարօտքս առնեմ
Սիրելիներէս,
Հողէն ու բարէն
Բուխ բուխ չուրերէն,
Անոնց զմրուխտէն,
Աղամանդներէն,
Հոյլ հոյլ ատողներէն,
Մեղրահոս զեռէն,
Կանճաղբերներէն,
Դէզ զէզ փրփուրէն
Խոր խոր ձորերուն
Հոգիս կանչընա՛յ,
Սիրտըս հովանայ
Ա՛յլ չը վրըրի...
Գուցէ խաղաղի
Միտքըս բոցանուտ:

Ռթրուեցէ՛ք ղեռ,
Դարնա՛ն ձաղիկներ.
Օտար հողէ վեր...

Յուշերըս ան՛ա
Եղան ցիր ու ցան,
Մտքիս շրջանակ,
Աչքիս ապակի
Ու սրտիս անուր
Նորէն անցուցին...
Յուրտ սրտիկեր ինչպէս
Կախուած է կարծես
Ներկան օդին մէջ...
Դարնան արեւով,
Ո՛չ յոյզ, ո՛չ խռովք...
Կարծես կ'ատղընտեն
Մարմինըս փուշ փուշ,
Թռչնիկը զըւարթ
Դեմըս երբ կ'երգէ...
Կը Թուի սրտիբ
Ողջո՛յնը գարնան...:

1931

Գ Ի Շ Ե Ր Ա Յ Ի Ն

Ո՞վ գիտէ սըրտիս վերքը Սարուն...
Այս գիշեր աչքիս մէջ չկայ բուն,
Ոգին իմ կարծես մուծ գիշերուան,
Հոգւոյս մէջ մըրիկներ կը հեւան... :

Ա՛հ, ինչպէ՞ս արիւնները կ'երգեն
Ծովուն վրայ, եւ ինչպէ՞ս երկինքէն
Սըրտիս մէջ նոր վերքեր ցանկով,
Լուսինն ինձ կը ժպտի անզորով... :

Դէպի ո՛ւր ես կ'երթամ, դէպի ո՛ւր,
Հովին դէմ, մուկին դէմ, լուռ, տըխուր,
Ի՞նչ ընեմ որ հոգիս խաղաղի,
Չըբանան խարակներն իր մեծդի... :

1929

Դ Ո Ւ Ր Ե Ա Ն Ս Ր Բ Ա Ջ Ա Ն

Ակնարկներուն դէմ հանուր Հայուծեան,
Վերջալոյսն ահա՛ իր շըբեղ կեանքին
Մոխրացաւ յանկարծ. տըտօրէն շիջան
Մուկին արտաշուղ շողերը վերին... :

Սեւեր հագէ՛ք արդ, լեռներ՝ Սիւնի.
Կուրծքը ձեր դալար ա՛լ Թող չըզգուեն
Ձեփիւտներ, բոյրեր... Թող չը վերածնի
Սրբուկին ծորող լոյսը երկինքին... :

Տեսէ՛ր, կը դողայ շունչը Անճունին,
 Հողին տակ ծընաւ Յոյսը Յարութեան .
 Մինչ Յախճութեան մէջ սըրտեր կ'արխենին...
 Տեսէ՛ր, նուագներն ինչպէ՛ս մարեցան...

Սո՛ւրբ մեղեղիներ, տաղէ՛ր երկնային,
 Ո՛ւր է Մեծ Հողին ձեզի ոճնընդիր . .
 Ո՞ւր է յայտնարեր շո՛ւնչը Հըրաշքին...
 Ո՛ւր է լըրտերուն բո՛ցը անյարիր...

Դարերուն մէջէն սարսուռներ կ'անցնին . .
 Կ'արտասուէ լըռին Աստուածն հողեղէն,
 Զի իր լուսատիպ պատկերն առաջին
 Տխրամած պըսակն ըզլեցաւ նորէն :

Զիմաստաններէն մինչև Յորդանան,
 Խնկածորերէն մինչև Դոյզոմա,
 Դողահար լըռեց երդն անանձնական
 Երկնող սըրինդին... Քերթուն ա՛լ հրկայ...

1930

Ը Ն Դ Ձ Ո Ի Մ

Վաղամու կեանքերուն

Թո՛յլ տուր ինձի. Տէ՛ր, պահ մը Քեզ մոռնալ,
 Ուրանալ, չնչեւ մտքիս մատնանէն
 Շընորհներդ ամէն.
 Երկընքիդ բոլոր լոյսերը մարել,
 Կործանել, սրբել
 Փառքիդ խրաններն երկրի երեսէն.
 Յետոյ, խղճահար, Քեզ յիշել դարձեալ...

Ինչա՞ւ կը ստեղծես, ինչպէ՛ս կը հնձես
 Կեանքերն աղածրի, շունչիդ սարսուռէն
 Հաղորդուած՝ վերէն...
 Լոյսիդ արգանդէն շըբլուած՝ հողին,
 Հասկերն այդ նրբին...
 Դեռ նոր ուռնացած, ծուէն առ ծուէն
 Յոյս ու խանդ երկնու ծիլերն այդ պէս պէս...

Կը խորհիմ. չկայ մահէն աւելի
Անըւած ոյժ մը, որ շարժի, փշրէ
Անգուժ ձեռքերէ
Արձակուած դժխեմ մանգաղն յաղթուեան ..
Ու փոխէ ունայն
Կարգերն աշխարհի, խընայէ մեզմէ
Կանխումն օրհասին, ցուրտ, աղիտալի...:

Թո՛յլ տուր ինձի. Տէ՛ր, պահ սը Քեզ մոռնալ,
Ուրանալ, չնչեւ մտքիս մատեանէն
Շընորհներդ ամէն,
Երկընթիւ բոլոր լոյսերը մարել,
Կործանել, սրբել
Փառքիդ խորաններն երկրի երեսէն,
Յետոյ, խղճահար, Քեզ յիշել դարձեալ...:

1929

II

Ե Ս Է Ջ Լ Թ Է Ջ Կ Ը Բ Ա Ն Ա Մ . . .

Սիրոյ ժատեա՞նը ահա, ես էջ առ էջ կը բանամ. .
Հո՞ն մաքրորէն կը դողայ մեր ըզգացումն առաջին,
Աշխոյժ, անմեղ աչուկներ իմ մէջ տակաւ կը հրահրին,
Եւ իր ձայնէն, բառերէն հետըզհետէ կ'ստնեմ համ . . :

Հոգիիս խորն են սուգուեր իր նայուածքները բաղցրիկ,
Անթիւ լոյսն են վառեր, էութիւնըս ողորեր . .
Ու սրբածոր իր դէմքէն բաղեր եմ ես ժըպկտներ,
Հոտոտեր եմ զաղտնօրէն ես իր հոգին զերթ ծաղիկ. . . :

Ի՜նչ բերկրութեամբ եմ քաղեր եւ մում համբիշն օրերունդ
Ըսպասումիս մէջ հըպարտ, զի՜նքն եմ անվերջ որոներ,
Իր ձայնին շե՛շտն եմ ոգեր, հիւսած անկէ տաղիկներ,
Ու երբ տեսեր եմ կրկին՝ զինքն երազած եմ հեռո՛ւն . .

Մըտերմութեան շուրթին տակ մեր բաղձանքներն անանուն
Գարնան աւիւնն են ծըծեր, դարձեր՝ խըռովք ու համբոյր.
Դարձեր՝ վըճիտ աղբերակ, սիրոյ առուն՝ անփրփուր,
Արբեցութեան վառ զինին ու կազգո՛յրը՝ սիրտերուն . .
1931

Ա Պ Ր Ո Ւ Մ

Դաշտին խորն ենք, ընկզմած՝ բոյրերուն մէջ մարմանդին,
Մեր շուրջն հոս հոն կը վառին բիւր տեսիլներ գար-
նային . . .

Ու նուրբ, փափկիկ թեւերով, ոսկի մեղուն տարփանքին
Կու գայ նեկտարն իր բաշխել մեր շրթներուն, կաթողին . .

Կու գայ հրթիռն այդ փոքրիկ, լուսանեղձ իր նըւագով,
Անհունութիւնն համբուրել մեր սէրերուն, ծովէ ծով . .
Եւ, ինչպէս սիւքն առտըւան՝ ծաղկէ ծաղիկ խնկարկել
Բեղմնափողին բաղցրութեան, բուրումնացան, տրտմարզել :

Յափըշտակուած, բով բովի, զոյգ բաժակներ աղածրի,
Թոյլ կու տանք մենք անբալբառ, որ ցանկութեան հուրն

յորդի
Մեր շրթներուն վրայ անննդ, որ մեղրին բոցը թափի

Հիւսկէներուն մէջ ծարաւ մեր արինին, մեր միսին...
Բրնուծնէն կը ստանանք արբեցութիւնն անսահման
Այդ հըրարորբ տենչանքին...: Մեր հողիները կ'ըլլան

Նըւազարանն յոյսերուն, բեղուն մատեանն ապրումին .. :
1929

Մ Ա Տ Ո Ւ Յ Ո Ւ Մ

Աղուորներուն աղուորն, այսօր,
Մանրիկ շրթունքն իր սիրատենչ բացած մեղմիւ,
Ջերմ բառերովն հողիէն
Վերջապէս ինձ պատասխանեց.

«Ահա բեզի ձևերըլն լոյս,
Որ մատերէս բխող սարսուռն ըմպես անպագ,
Մեր սիրտը թող զովանայ
Ու սէրէդ եւ թող զինովնամ ...»

«Շրթներըս վառ կոկոններ են,
Դեռ չը ծաղկած, ներուժ տապէ մը լուռ կ'այրին,
Կուզեն իրենց հուրըրը Թափել
Աղբիւրիդ ջիւնը գուռին վըրայ...»

— «Դի՛ր ձեռքիս մէջ ձեռքըդ բնրաւ,
Ես զայն գգուեմ ու հոտոտեմ զերթ վարդի փունջ,
Մարմնիս մէջ Թող ծաւալին
Քաղցրութիւններ, բարկ բուրումներ...

«Խոր հծծիւններ ես կ'իմանամ
Տրտմածորան աչքերուդ մէջ երբ կը սուզուիմ,
Աչքերուս մէջ երբ որ կ'իյնայ
Հասակըդ նուրբ, ինչպէս քննար...»

Ըսի այսպէս Մինչ զողալէն
Ինձի յանձնեց Թրժուուն տաւիղն իր մարմինին,
Անոր հեւքէն ես հիւսեցի
Արիւնիս վառ մեղեդին...

1930

Հ Ի Ա Յ Ի Ք

Նստիլ շունչ շունչի, աչք աչքի, զինով,
Ըզգալ ցանկութեան սարսուռն հոգեխռով,
Դգուել, փայլապել, հոտոտել մեղմիւ
Սըրտիդ դէմ բացուող ծաղիկն իր դէմքին,
Ու լեցուիլ իրմով, սիրել տարփագին...

Սեղմել զայն կուրծքիդ, տակաւ առ տակաւ,
Անհուն գորովով, ու քաղել անձկաւ
Հեւքէն, մրմունջէն քըմայքներ անմիւ,
Յետոյ, շրթներէն բամել հեշտօրէն
Դինին համայրին, վառի՛լ իր ջերմէն...

Վառիլ իր տենդին, սըրտին կըրակէն.
Մըրըկել յանկարծ վարսն իր բոցեղէն,
Ուտերուն վըրայ բերել զայն ցըրիւ,
Ու լուռ բերկրանքով զտնել իր մարմնին
Գանձերը բոլոր, մարուք, կաննային...:

1930

Թ Ա Ք Ո Ւ Ն Ս Է Ր

Կը բանամ լոյսին ծալքերը բոլոր
Սըրտիս, այս զիշեր, կը բանամ լոյսին
Իդձերըս ծարուն, տրտում, մեղմօրօր,
Ու կ'ըմպեմ, կ'ըմպեմ սարսուռներ նըրբին...:

Ապրումներու գաղջ ծուկներ, շողեր,
Անցայտ խորերէ եկէ՛ք արբենալ...
Աստղերու տակ լուռ, իմ սի՛րտս է ծաղկեր,
Եկէ՛ք միանալ... ու մեկնիլ դարձեալ...:

Կ'ուզեմ բո՛լքն ըլլալ զգուող զեփեռոին,
Ու մեղմ ծաւալիլ օդին մէջ այնտեղ,
Ուր կը շնչես Դուն, ուր կը փրփըրին
Թեւերը բոցէ կարօտիդ զօրեղ ... :

Կ'ուզեմ երազին դուռները բանալ՝
Ու զըծել ուղին կեանքիդ դէմ ժւտող,
Կ'ուզեմ ես ըլլալ համբո՛յրը զուրալ
Լուռ բաղձանքներուն հողիիդ շէնչող... :

1930

Ե Ր Գ

Թափեցիր ե՞րբ և ինչո՞ւ
Հուրքը սրտիդ՝ սրտիս մէջ,
Վառեցիր ե՞րբ և ինչո՞ւ
Բոցը աչքիդ՝ աչքիս մէջ ... :

Ինչպէս Թուռն վտնդակուած
Ինք իր դէմ կը մաքառի
Հոգիս ըմբոստ, միշտ յուզուած...
Կարօ՞տն ունիմ պայքարի... :

Ն՛րզն ես սրտիս քննարին,
Լո՛յսն ես զալիք օրերուն...
Ըսպասումիս մէջ լլօին,
Յո՛յսն ես բախտիս դէմ ժպտուն . . :

1929

Ս Ի Ր Ո Յ Փ Ն Ջ Ի Կ

Բո՛յր տալ կ'ուզեմ, սիրո՛ւն փնջիկ,
Հոս, ես քեզի, բոյր մը՝ միշտ թարմ,
Որ ծաւալի միշտ թարմ, միշտ թարմ
Սիրտերէ՛ ներս, լլօիկ-փնջիկ. . :

Բայց փնջիկն իմ հունի ծաղիկ,
Զունի երանգ... Յոլք մըն է ան
Սիրտէ՛ բխած, յաւերժական,
Իր շողերն են՝ յոյզեր փափկիկ... :

Փնջի՛կ անտես. լոյսով օծուն,
Երգով Թրթռուն, բաղձիկ, բաղձիկ,
Կը հեւաս դուն զերթ Թիթենիկ,
Կ'ուզես խոյս տալ ինձմէ, հեռուն...:

Սիրո՛ւն փնջիկ, լոյսէ ծաղիկ,
Լուռ հեւքերով, պահիկ, պահիկ,
Եղի՛ր ամպիկ, եղի՛ր աստղիկ,
Պճնէ՛ր հոգիս. ջինջ, կապուտիկ...:

1928

III

վ Ի Թ Օ Շ

Կանաչագեղ տափաստաններ իր նայուածքին տակ կը հե-
ւան...

Կը խուզարկէ կարծես անկերջ լեռնագիծը հորիզոնին •
Ուրկէ դարերն իրեն բերին մրկող շունչն ազատութեան,
Ուրկէ ահա՛ վար կը թափին զորշ ըստուերներն իրիկ-
նային ...

Դաշտէն բացուող արահետներ կը մաղըցին կողերն ի վեր •
Զմրուխտ զանգուրն անտառներուն անծայրօրէն կը ծովա-
նայ •

Թաւուտներէն բուրումնաւէտ կը համերգեն բիւր տաւիղ-
ներ •

Մինչ երկնամուխ իր բարձունքէն կը դարպասէ վիթօշն
հսկայ ...

Իր ընդերքէն զուրս կայլակող սառ, քաղցրահամ ակունք-
ներ կան,
Նաեւ՝ կայրեր, լեռնալճակ ու ջրվէժներ՝ ձինափրփուր,
Որոնք կ'ըլլան ապրումներու և հըրայրքի խօ՛ւ հանգրուան,
Որոնք կու տան փխրուն, մարած հոգիներուն լոյս ու կազ-
դոյր...:

Լուսին զիշեր : Քաղաքն հեռուն շողերու մէջ կը ծփծփայ,
Լոյսի անթիւ շատրուաններ կարծես անվերջ կայծ կը մաղեն
Թեւերուն վրայ զնվիրոններուն, Եթերին մէջ կարծես հեւք
կայ,
Փափլսուր կայ... Հովուերգուներ զոյգ զոյգ, տարմով զուրան
են արդէն :

Կ'անցնին անոնք մեր առջեւէն, ուխտաւորի հանդերձանքով
Նըւաճումի վստահ քայլով, ծանրը ծանր կը հեռանան
Դէպի կատար : Պիտի շրջին օրեր ամբողջ միշտ բովէ բով,
Պիտի խմեն սիւք և արեւ սարերու զոգն աներկեւան... :

Լեռնալանջէն կը սահին վար ուրիշ խումբեր թեթեւ, ծիծ-
ղուն,
Հովիտներէն ծաղիկ ու սէր փնջած՝ արբշիւ կը մօտենան
Մեզ պարուրող մայրիներու հողմատատան բըղանցքներուն,
Մինչ Վիթօշն իր վեհարանէն կ'առնենքէ զաշտն ու Սօ-
ֆիան :

1831

Ա. Բ. Ա. Զ. Ի. Ն. Բ. Ա. Թ. Ի. Լ. Ն. Ե. Բ.

Կ'իջնեն յամբր, անձանձրոյթ,
Մեղմիւ մեղմիւ կը հըպին
Երեսներուն զորշ հողին,
Գարծէս երգ են ու կշռոյթ... :

Կ'իջնեն ինչպէ՛ս նազանքով
Ծուէններն այդ ըսպիտակ,
Կու գան մեզ իբր հըրիտակ
Բիւր բիւր աստղեր բովէ բով, :

Օրհնումիւն լոյս կը տեղան
Անդերուն վրայ լուռ, թափուր.
Կը տեղան ցուրտ ու սարսուռ
Հոգիներուն երկեւան ... :

Ժամե՛ր, ժամեր, և ահա
Անծայր թաւիչ մ'է հիւսուեր,
Ու զերթ վերմակ մաները
Տարածուեր է երկրի վրայ... :

1930

Գ Ա Ր Ն Ա Ն Ա Յ Ի Ն

Կարծե՛ս կարծե՛ս...

Թիթեռնիկներ պա՛ր են հիւսեր
Բլլուրն ի վեր...
Երգող տարմեր բո՛ց են խլմեր
Ու նուաղեր... :

Հուս աչուկներ ցո՛ղ են ըմպեր
Եւ արտասուեր...
Բուխ բուխ սրտեր հե՛ւր են տուեր
Եւ ըսպառեր...

Փխրուն ձայներ տա՛ղ են երկներ
Եւ արիւններ...
Բիւր հուրիներ սէ՛ր են հծծեր
Ու լուռ անցեր... :

Քրմուկիներ բո՛յր են սրտեր
Բլուրն ի վեր...
Ու դաբիրներ՝ մեզ ընծայեր
Վառ Մայիսներ... :

1930

Մ Ա Յ Ի Ս Ն Է Կ Ա Ի Գ Ա Յ

Գարնան ալեւէն, ծարմ ծարմ սիրերբէն -
Հոգիս կը հրճուի, կը լենայ խանդով,
Խոհեր անհամար կարծես թեւ կ'առնեն,
Կը թռին հեռուն, ազատ, անվրդով... :

Կը թռին այնպէս զըւարթ, երգեցիկ.
Կ'երթան կը գտնեն ներշնչումներուս
Ակունքը տրտում, ու մէկիկ մէկիկ
Կեանքի կը բերեն ապրումներն անյոյս... :

Կը բերեն... ծաղկուն մարմանդին վրայ,
Ու զաղջ բոյրերով մեղմիւ կը լըւան
Ծալքերը ծարուն վիշտերու անձայն

Ինձ կու տան կազդոյր, նոր յայգեր՝ ընծայ,
Ու նուրբ սարսուռներ, Սաղարթներուն վրայ
Ծղրիմներ կ'երգեն. «Մայի՛ն է կու զայ...»

1930

Կ Ո Յ Ը Ն Ե Ի Կ Ը

Երերուն, զիկզակ, քայլերով դողդոջ,
Կը փնտռէ ան միշտ զգուանքն իր տիրոջ.
Վիշտ մը կայ կարծես, հեւք մը կարօտի,
Իր խուլ ձայնին մէջ, երբ կը կըծոտի...

Ծեր է ան հիմայ, և աչքերն են կոյր.
Ձունի երբեմնի գեղն ու հըրապոյր.
Կը դողայ յանկարծ աշնան զերթ տերեւ,
Իր տիրուհիին ոտքերուն առջեւ,

Կը լըսէ երբ որ ձայնը նըւագին. . . :
Ի՞նչ նըւիրումով. լարած իր հոգին
Կ'ունկնդրէ երկար .. կը ցնցուի մէկէն.
Մերթ կը հեկեկայ սրտին խորունկէն...

Ո՞վ գիտէ, զուցէ կը վերյիշէ ան
Անտրտում օրերն իր կեանքի գարնան.
Գուցէ կ'արիւնին յոյզերն իր ծարուն ..
Ու կ'ոգեկոչէ անցեալը ծիծղուն,

Երբ իր աչքերուն չէր իջեր սեւ բուն...:
1932

Ի ր Գ

Աշխատութիւն, ո՞վ կենսաբուխ շատրուն,
Որ լոյսն ինչպէս առտուն, վա՛ր կը թափիս
Մեր յոյսերու ախոսին մէջ բիւրազան
Կ'երգես անվերջ, մինչև սերմերդ հասուննան...

Աշխատութիւն, ո՞վ լուսանձրեւ բարոյնան.
Որ ուղիսօրէն մեր սիրտին մէջ կը հոսիս
Մեր կոյս հոգին, զերթ քաղցրաբոյր վարդարան,
Քու վազքիդ տակ, կ'ըլլայ զարթո՞ւնքը գարնան...

Աշխատութիւն, ո՛վ երկնատուր բալասան,
Որ ամէն օր մեզ խանդ, արեւ կը բաշխես,
Իմաստութեան անշիջելի փարուն ես,
Մեր միտքերուն կու տաս կազդո՞յրը վաղուան ..:

Աշխատութիւն, բեզմով արբշիտ, երջանիկ,
Կը զօրանանք, կը տեսնենք մեր ապագան,
Որ ժպտազին կը դիմէ մեզ և անձայն
Կը ցանէ մեր նամբուն վըրայ բիր բարիք...:

1929

Մ Ա Ն Կ Ո Ւ Ք Ի Ի Ն

Ձերբագատուած ժամանակէն ու կեանքէն,
Թշուշունի հիւր թեւերով ու սըրինգի
Մը հեռալուր ձայնին պէս, կու գաս ինծի
Վըշտիս մէջէն եւ անցեալին հորունկէն...:

Ո՛վ մանկութիւն, աղբի՛ւրը չինչ սէրերու,
Կը բերես ինձ բաղցրութիւնը երբեմնի
Քրմայքներուս անտըրտում ու կ'ընդացնի
Իմ հոգիիս՝ սարսուռը նոր յոյզերու...:

Առանց բեզի անձնա՛ր է տիրանալ
Անանճնական հաճոյքներուն այս կեանքին,
Քեզմո՛ւ վ յիայն կարելի է ուրանալ
Դառնուծիւններն ու զրկանքներն անցեալին:

1925

Կ Ը Ս Ի Ե Մ Յ Ա Ճ Ա Խ

Կը սիրեմ յաճախ դիտել ընդ երկար
Ձուրերուն վըրայ պարը փոթորկին,
Դիտել կոհակն երբ կ'երգէ մոլեգին
Ձարթումն իր ուժին, կոռելու համար...:

Ալիքներ դէզ դէզ անվերջ կը սուրան
Եւ այնքա՛ն արագ փրփուր կը հագնին,
Որ կարծես մղուած ուժէ մը ներքին
Պիտի ընկուզեն, չնչեն ամէն բան...:

Այդ զըբոնին դէմ ժայտերն ավուներին
 Կուրծք կու տան անխոյստ մինչեւ խաղաղի
 Անսանձ փոթորկին արշաւանքն աղի,
 Մինչեւ կապոյտէն լոյս իջնէ կրկին. . .

1929

ՅԱՆԵ ՆԻԻԹԵՐՈՒ

Գնահատանքի պատասխիկ մը Մ. Ձերազէն	5
Բե'ր, ո՛վ Մուսա	9
Աստղեր	13
Յուշեր ու Յօղեր	15
Դիշերային	21
Դուրեան Սրբազան	23
Ընդվզում	25
Ես էջ առ էջ կը բանամ	29
Ասկրում	31
Մատուցում	33
Հրայրք	35
Թաքուն Սէր	37
Երգ	39
Սիրոյ փնջիկ	41
Վիթօշ	45
Առաջին բաժիններ	47
Դարնանային	49
Մայիսն է կուգայ	51
Կոյր Շնիկը	53
Երգ	55
Մանկութիւն	57
Կը սիրեմ յաճախ	59

**ՀԱՂԻՆԱԿԻՆ ԼՈՅՍ ԸՆԾԱՅԱԾ
ԳՐԱԿԱՆ ՆՐԱՅԻՆ**

Ղրգ.

- 1.— ՄԻՍԱԲ ՄԵԾԱՐԵՆՅ (Կեանքը և զրական
գործունեությունը) 50
- 2.— ԱՂԲԻԻՐ ԱՆՄԱՀՈՒԹԵԱՆ (Քերթուած) Ա. Շաբր 100
- 3.— ԱՂԲԻԻՐ ԱՆՄԱՀՈՒԹԵԱՆ (,) Բ. » 50
- 4.— ՔԱՌԱՍՆԱԿ (Հէրեանքը և պատմութեանը) 200
- 5.— ԿՈՄԻՏԱՍ ՎՐԴ. (Կեանքը և կրթչտ. գոր-
ծունեությունը) Ա. հատոր

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ ՆՆ

- 1.— ՍԻՊԻԼԻ ԿԵԱՆՔԸ և զրական գործունեությունը
- 2.— ԿՈՄԻՏԱՍ ՎՐԴ. (Գրչի արտադրությունները և ան-
տիպները) Բ. հատոր
- 3.— ԱՐՁԱԿ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻԻՆԵՐ
- 4.— ՀԱՅՐԵՆԻ ՅՈՒՇԵՐ (Հէրեանքը և Յուշեր)

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0327659

Զ. Լ. Զ.

17.488

891.9
2.22